

OKUPLJANJE STUDENATA U BLOKADI

15. za 15

15. MART 2025. GODINE, BEOGRAD

- MONITORING IZVEŠTAJ 4/25 -

Beograd, 2. april 2025. godine

I. SAŽETAK

Monitoring javnog okupljanja održanog 15. marta 2025. godine u Beogradu sproveden je s ciljem analize ostvarivanja prava na slobodu mirnog okupljanja, kao i procene postupanja institucija i kontra demonstranata.

Javno okupljanje „15. za 15“ bilo je najavljeno i organizovano kao naredno veliko okupljanje u nizu javnih skupova u univerzitetskim centrima Republike Srbije. Protest je održan na potezu oko Narodne skupštine Republike Srbije, obuhvatajući potez od Trga Nikole Pašića, Bulevar Kralja Aleksandra ka Pravnom fakultetu, deo Kneza Miloša i Resavske. Centralni deo okupljanja održan je na Trgu Slavija, odnosno potez je obuhvatio i deo Kneza Miloša ka Nemanjinoj, i sve ulice koje se ulivaju u Slaviju, dok je ulica Kralja Milutina bila označena kao Tiha ulica, zbog sećanja na žrtve vršnjačkog masovnog ubistva u OŠ Vladislav Ribnikar. Centralno javno okupljanje trajalo je od 16h do okvirno 19h (prvobitno planirano do 22h), usled pogoršanja bezbednosne situacije u kojoj su se nalazili redari u okolini Narodne skupštine.

Prisutnost uniformisane policije bila je na maksimalnom nivou, uključujući i interventne jedinice policije i žandarmeriju. Saobraćajna policija bila je prisutna pre samog početka skupa oko mesta označenih kao početne tačke okupljanja različitih delova grada. Interventna jedinica policije nije štitila učesnike protesta, već kontraskup lociran u potezu Pionirskog parka i platoa ispred Skupštine Grada Beograda. Žandarmerija je u velikom broju bila locirana oko Narodne skupštine. Nije uočeno prisustvo redovne policije u značajnom broju. Uočeni su i pripadnici Vojske Republike Srbije u samoj masi (civilna oprema).

Izveštavanje o studentskom protestu 15. marta 2025. godine bilo je izrazito polarizovano. Javni servisi su događaj pomenuli, ali bez značajnijeg prostora u programu, dok su televizije N1 i Insajder TV obezbedile kontinuirani prenos. Tabloidi su dominirali narativima o nasilju, političkoj pozadini i neuspehu protesta, dok su društvene mreže i portali omogućili prenos i diskusiju, ali uz oštre podele među korisnicima.

Do 18 časova protest je protekao mirno, ali je situacija eskalirala oko 19 časova kod Pionirskog parka usled sukoba i bačenih predmeta, što je dovelo do povlačenja redara i prevremenog završetka skupa. Nešto kasnije, u ulici Kralja Milana pušten je jak zvučni signal nalik "zvučnom topu", koji je izazvao paniku i povrede, a Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu je pokrenulo postupak kako bi se utvrdilo šta se tačno desilo.

Analiza javnog okupljanja „15. za 15“ ukazuje na ozbiljne propuste države u ispunjavanju pozitivnih obaveza u skladu sa domaćim zakonodavstvom i međunarodnim standardima slobode okupljanja. Umesto da obezbede mirno i bezbedno održavanje skupa, nadležni organi i državni zvaničnici su svojim postupcima i retorikom doprineli stvaranju neprijateljskog i obeshrabrujućeg okruženja. Posebno zabrinjava navodna upotreba akustičnog sredstva tokom mirnog skupa, koja je izazvala paniku i zdravstvene tegobe kod brojnih građana, a s obzirom na zabranu korišćenja LRAD uređaja u pojedinim američkim državama, postavlja se pitanje da li je time došlo do povrede člana 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima koji zabranjuje torturu.

II. UVOD

Cilj monitoringa javnih okupljanja je sveobuhvatno prikupljanje i analiza podataka o ostvarivanju prava na slobodu mirnog okupljanja, kako bi se osigurala zaštita i unapređenje ovog temeljnog ljudskog prava. Zaključci izvedeni iz procesa monitoringa predstavljaju ključni instrument za zagovaranje usklađivanja domaćeg zakonodavstva, politika i praksi sa međunarodnim standardima, posebno onima utvrđenim *Evropskom konvencijom o ljudskim pravima* i preporukama relevantnih međunarodnih organizacija.

Monitoring služi pozivanju na odgovornost državnih organa u ispunjavanju njihovih zakonskih i međunarodnih obaveza u pogledu obezbeđivanja i zaštite slobode mirnog okupljanja. To podrazumeva praćenje postupanja policije, procenu adekvatnosti preduzetih mera i identifikaciju eventualnih zloupotreba ovlašćenja. Kroz ovaj proces, mogu se otkriti sistemski nedostaci i ukazati na potrebne reforme, čime se doprinosi izgradnji transparentnijeg i odgovornijeg sistema. Time se jača poverenje građana u institucije i podržava dalje jačanje demokratskih vrednosti.

Osim toga, rezultati monitoringa imaju edukativnu ulogu, pružajući organizatorima javnih okupljanja praktične smernice o primerima dobre i loše prakse. Na taj način se jačaju kapaciteti organizatora da efikasnije planiraju i sprovode okupljanja u skladu sa zakonskim okvirom i standardima ljudskih prava, istovremeno podižući svest o njihovim pravima i obavezama. Ova edukativna dimenzija doprinosi preventivnom delovanju, smanjujući rizik od kršenja prava i omogućavajući organizatorima da preduzmu neophodne mere za bezbedno i uspešno održavanje okupljanja.

Metodologija za monitoring javnih okupljanja kombinuje najbolje međunarodne prakse sa lokalnim specifičnostima, omogućavajući precizno i sveobuhvatno praćenje svih aspekata javnih okupljanja. Ključni elementi metodologije uključuju:

- Praćenje postupanja policije prema učesnicima okupljanja,
- Procenu zaštite prava učesnika i eventualnih kršenja ljudskih prava,
- Analizu usklađenosti sa međunarodnim standardima prava na slobodu mirnog okupljanja.

Fokus je stavljen na nezavisnost, objektivnost, nepristrasnost, i transparentnost prilikom prikupljanja podataka, čime se obezbeđuje visok nivo pouzdanosti i kredibiliteta rezultata. Ova metodologija omogućava ne samo identifikaciju postojećih problema, već i preporuke za unapređenje prakse, kako bi se osiguralo da se javna okupljanja sprovode u skladu sa međunarodnim standardima ljudskih prava.

III. POZADINA PROTESTA

Studentske blokade širom Srbije započele su nakon tragedije na glavnoj železničkoj stanici u Novom Sadu 1. novembra 2024. godine, u kojoj je stradalo 15 ljudi. Ovaj događaj pokrenuo je talas protesta zbog sumnji u korupciju i nemar tokom rekonstrukcije stanice. Protesti su se ubrzo proširili na fakultete u Beogradu, Novom Sadu, Nišu i Kragujevcu, ali su ih pratili učestali napadi pristalica Srpske napredne stranke, uključujući fizičke napade i ugrožavanje učesnika vozilima.

Blokadom se simbolično prekida saobraćaj na 15 minuta u 11:52 časova. Akcija se brzo proširila na preko 100 gradova, uz podršku akademske zajednice i profesionalnih grupa. Među ključnim zahtevima studenata bili su objavljivanje dokumenata o rekonstrukciji stanice, procesuiranje napadača, odbacivanje optužbi protiv uhapšenih učesnika i povećanje budžeta za visoko obrazovanje.

Masovni protesti, uključujući protest na Slaviji, ispred RTS-a, kao i blokadu Autokomande 27. januara, pokazali su široku podršku javnosti, ističući borbu za pravdu i odgovornost institucija. Detaljna analiza konteksta i razvoja protesta na Autokomandi dostupna je u prvom monitoring izveštaju.¹

Posmatrano javno okupljanje je bilo najavljeno i organizovano kao nastavak okupljanja po univerzitetskim centrima u Republici Srbiji, koje je započeto skupom u Novom Sadu 1. februara 2025. godine. Od ovog skupa, počelo je i višednevno pešačenje studenata ka mestu protesta. Šetnja studenata ponovljena i pred skup u Kragujevcu i Nišu, uz uključivanje studenata iz više univerzitetskih centara. Pred skup u Beogradu studenti su pešachili ka Beogradu iz nekoliko pravaca: Subotica, Novi Sad, Vršac, Petrovac na Mlavi, Niš, Jagodina, Kragujevac, Čačak, Valjevo, Loznica, Šabac.

Velikom skupu prethodilo je i spontano okupljanje ispred Radio televizije Srbije u Takovskoj i Aberdarevoj ulici u Beogradu 10. na 11. marta 2025. godine, nakon što je u intervjuu sa Predsednikom Republike, novinarka nazvala učesnike protesta „ruljom“. Blokada RTS-a trajala je 22h, odnosno 10. marta od 23h do 11. marta do 21h. Sam protest obeležio je nasilan upad žandarmerije kroz redare i učesnike protesta, pa je pored povrede nekolicine učesnika, jedan policajac (u civilu) zadobio je povrede oka. Predsednik, Aleksandar Vučić je posetio povređenog policajca i saopštio da je povređen od strane učesnika protesta, koje je nazvao „boljševičkim plenumašima“. Ovaj narativ prenet je u sve tabloide i na nacionalnim frekvencijama. Nedugo potom pojavio se snimak na kojem se jasno vidi da je policajac napadnut od strane žandarma. Više javno tužilaštvo pokrenulo je postupak utvrđivanja nanošenja povreda.

Cela nedelja pre protesta bila je obeležena najavama državnog udara i nasilnog rušenja ustavnog poretka (pozivajući se na ponašanje opozicionih narodnih poslanika na sednici 4. marta 2025. godine, kada su bačene dimne bombe).² Dan uoči protesta pet nacionalnih frekvencija najavilo je specijalni program sa „dokazima“ o

¹ „Monitoring izveštaj 1/25: Pod našom Autokomandom – 27.01.2025.“ YUCOM, februar 2025, dostupno na: <https://yucom.org.rs/wp-content/uploads/2025/02/Monitoring-izvestaj-1-25-Pod-nasom-Autokomandom-27012025.pdf>.

² RTV, Brnabić: Opozicija preuzima proteste, zabrinuta sam, njihova politika je nasilje“, 13. mart 2025. godine, dostupno na: https://www.rtv.rs/sr_lat/politika/brnabic-opozicija-preuzima-proteste-zabrinuta-sam-njihova-politika-je-nasilje_1613006.html.

planovima za nasilno rušenje ustavnog poretka.³ Navodni dokazi bili su prisluškivani razgovor aktivista i aktivistkinja održan u prostorijama Pokreta slobodnih građana u Novom Sadu. Nadležno javno tužilaštvo u Novom Sadu je 14. marta iznelo zahtev za prikupljanje potrebnih obaveštenja Upravi kriminalističke policije, nakon čega su oni aktivisti koji su bili dostupni organima gonjenja privedeni.⁴ Određen im je pritvor do 30 dana zbog navodnog učinjenja dela pokušaja nasilnog rušenja ustavnog poretka. Celokupna pozadina protesta ogledala se u pokušaju nadležnih organa vlasti da stvore negativnu i nasilnu percepciju protesta i odvrate ljude od učešća u istom.

Kao datum održavanja skupa odabran je 15. mart kako bi se, simbolično, najvećim planiranim skupom, u Beogradu odala počta 15 poginulih. Na samo jutro protesta saopšteno je da vozila GSP na teritoriji Beograda neće saobraćati, time ograničivši mogućnost učešća na javnom okupljanju.⁵ U prethodnim danima otkazivane su i međugradske linije autobusnog i železničkog saobraćaja ka Beogradu.⁶

Protest je inicijalno planiran na potezu oko Narodne skupštine Republike Srbije i to obuhvatajući potez od Trga Nikole Pašića, Bulevar Kralja Aleksandra ka Pravnom fakultetu, deo Kneza Miloša i Resavske. Međutim, usled velikog broja izjava zvaničnika o navodnom planiranom nasilju na protestima i velikom broju pripadnika interventne jedinice policije koji su štitili kontraskup u Pionirskom parku i ispred Skupštine Grada Beograda, u prepodnevnom časovima 15. marta doneta je odluka da se program protesta izmesti na Slaviju. Potez protesta proširen je i na deo Kneza Miloša ka Nemanjinoj, i sve ulice koje se ulivaju u Slaviju, dok je ulica Kralja Milutina bila označena kao Tiha ulica, zbog sećanja na žrtve vršnjačkog masovnog ubistva u OŠ Vladislav Ribnikar.

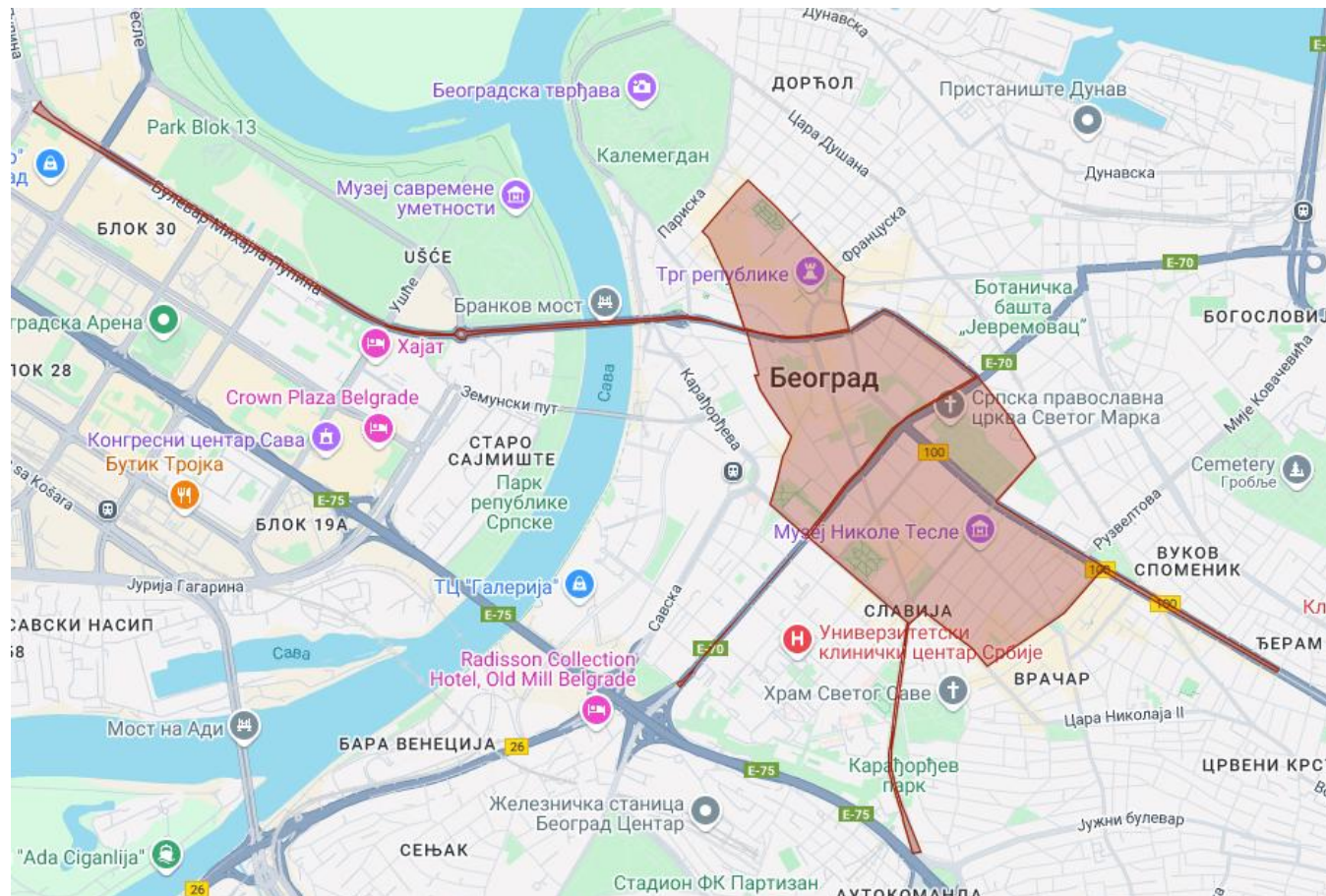
³ Informer, 13. mart 2025. godine, dostupno na: <https://informer.rs/politika/vesti/999070/gradanski-rat-plan-za-15-mart>.

⁴ Saopštenje VJT Novi Sad, 14. mart 2025. godine, dostupno na: <https://novisad.vjt.rs/aktuelnosti/14-03-2025-saopstenje-za-javnost/>.

⁵ Insajder, „Članovi sindikata GSP Beograd: Po kom osnovu privatni prevoznici nisu saobraćali“, 15. marta 17. mart 2025. godine, dostupno na: <https://www.insajder.net/prenosimo/clanovi-sindikata-gsp-beograd-po-kom-osnovu-privatni-prevoznici-nisu-saobracali-15-marta>.

⁶ Nedeljnik, „Otkazani polasci autobusa iz mnogih mesta u Srbiji, građani se sami organizuju da dođu do Beograda (VIDEO)“, 15. mart 2025. godine, dostupno na: <https://www.nedeljnik.rs/otkazani-polasci-autobusa-iz-mnogih-mesta-u-srbiji-gradjani-se-sami-organizuju-da-dodju-do-beograda/>.

III. PREGLED PROTESTA

Površina zauzeta javnim okupljanjem studenata u Beogradu, 15. marta 2025. godine.

Organizatori protesta okupljeni su u neformalnu grupu „Studenti u blokadi“, koja je nastala kroz saradnju plenuma fakulteta koji su učestvovali u blokadi. Konkretno javno okupljanje organizovano je od strane studenata u blokadi Univerziteta u Beogradu. Zahtevi su objavljivanje svih dokumenata vezanih za rekonstrukciju stanice, procesuiranje odgovornih za napade na učesnike protesta, odbacivanje optužbi protiv uhapšenih studenata i profesora i povećanje budžeta za visoko obrazovanje za 20%. Konkretno okupljanje organizovali su studenti u blokadi sa Univerziteta u Beogradu.

Monitoring protesta vršilo je šest posmatrača u periodu od 11 do 21 časa. Posebna pažnja posvećena je mestima na kojima su se učesnici okupljali u gradu pre dolaska na centralno okupljanje, početku i kraju skupa, kao i o potezom oko Pionirskog parka i Skupštine Grada Beograda, kao i oko Narodne skupštine Republike Srbije. Organizatori su obezbedili prisustvo (prema proceni) preko 300 redara, koji su nosili žute i crvene fluorescentne prsluke i bili jasno označeni oznakama fakulteta. Pojedini redari nosili su dodatnu zaštitnu opremu, poput kaciga, štitnika i marama (za slučaj upotrebe suzavca).

Redari su raspoređeni na ključnim tačkama i imali su sledeće zadatke:

- Davanje informacija učesnicima protesta,
- Usmeravanje kretanja demonstranata,
- Upozoravanje učesnika na nesigurne ograde i potencijalno opasne delove trase,
- Čuvanje dela kolovozne trake celom dužinom skupa prohodnom za vozila hitnih službi

Njihovo prisustvo bilo je najizraženije kod Narodne skupštine, gde su postavili fizičke barijere i blokirali prilaze, uključujući Pionirski park, okolinu Predsedništva i Skupštine Grada Beograda, uključujući zatvorenu ulicu Dragoslava Jovanovića, zatim oko Narodne skupštine, posebno deo oko Kosovske. Deo Palmotićeve ulice od Majke Jevrosime do Kosovske bio je ograđen, a redari su obaveštavali ljude da ne prolaze tim delom jer je to evakuaciona zona koja je ostavljena prazna za slučaj opasnosti. Na ovim lokacijama su u saradnji sa bajkerima i veteranima volonterima obezbeđivali kontraskup formiranjem "živog zida". Veći broj redara bio je prisutan i na Autokomandi, gde su duž tramvajskih šina održavali zonu slobodnog kretanja, te na Slaviji, posebno kod bine u Deligradskoj. Na Brankovom mostu regulisali su ulazak građana u centar, dok je veliki broj njih pre početka okupljanja viđen kod Vukovog spomenika i duž Bulevara kralja Aleksandra, gde su nosili i zaštitne ograde za postavljanje oko Skupštine. U kasnijim satima primećeno je odsustvo redara u delovima između Narodne skupštine i Slavije (Masarikova, Nemanjina i Kralja Milutina). Nakon izbijanja incidenta kod Pionirskog parka, redari su sprečili prilaz tom delu i usmeravali građane da napuste skup, a nakon skidanja prsluka, pojedini su i dalje u Kralja Milana upozoravali građane da ne idu ka Trgu Nikole Pašića i Skupštini. Njihovo ponašanje bilo je organizovano i disciplinovano, sa jasno podeljenim zadacima i koordinacijom među grupama, dok su megafonima i fizičkim barijerama regulisali tok okupljanja i kretanja učesnika.

Posmatrači su se kretali kroz različite delove Beograda, prateći ključne pravce dolaska i prolaska kroz centralne gradske zone. Iz Novog Beograda, kretanje je započelo od kružnog toka na ukrštanju Bulevara Mihajla Pupina i ulice Pariske komune, zatim preko Brankovog mosta, kroz Pop Lukinu, Knez Mihailovu i do Trga Republike. Iz pravca Crvenog krsta, posmatrači su se kretali kroz Vojislava Ilića i Vojvode Šupljikca, zatim preko Bulevara kralja Aleksandra, pored Vukovog spomenika i Tehničkih fakulteta, do Ustavnog suda, Resavske i Kralja Milana, pa dalje ka Kneza Miloša. Kretanje od Autokomande ka centralnom okupljanju odvijalo se kroz Ustaničku, Južni bulevar i Bulevar oslobođenja, nastavljajući ka Slaviji, zatim kroz Resavsku, Kralja Milana, Trg Nikole Pašića i Terazije, sa dolaskom na Plato ispred Narodne skupštine. Posmatrači su dolazili i iz pravca Banovog brda i Čukarice, gde se kretanje odvijalo kroz Kiroljevu ulicu, pored Ada Mola, Radničkom ulicom, preko Mosta na Adi, zatim pored Sajma do Savskog trga, pa kroz Nemanjinu i Kneza Miloša, gde se deo učesnika priključio koloni građana sa Vidikovca. Centralna ruta podrazumevala je kretanje tzv. administrativnim centrom grada, prolazeći pored Platoa ispred Narodne skupštine, kroz Kneza Miloša, Kralja Milana, Trg Nikole Pašića i Terazije, pa dalje kroz Nušićevu, Dečansku i Vlajkovićevu, nastavljajući ka Majke Jevrosime, Takovskoj i Bulevaru kralja Aleksandra. Drugi fokus obuhvatio je Slaviju, kretanjem kroz Resavsku, Nemanjinu, Svetozara Markovića, Birčaninovu, Kralja Milutina, Katićevu i Tiršovu.

Vozila hitne pomoći uočena su na sledećim lokacijama: dva vozila hitne pomoći u Mekenzijevoj ulici, dva vozila hitne pomoći u ulici Profesora Mihaila Đurića (kod Pravnog fakulteta) jedno vozilo hitne pomoći preko

puta Glavne pošte, jedno vozilo hitne pomoći na uglu Kraljice Marije i Čelopečke, jedno vozilo kod hotela Metropol u Bulevaru kralja Aleksandra, jedno vozilo hitne pomoći u zatvorenoj ulici Dragoslava Jovanovića (kod Skupštine Grada Beograda). Ekipe hitne pomoći uočene su na Trgu Slavija, kod Londona, u Admirala Geprata kod Ministarstva finansija. Vatrogasno vozilo uočeno je u Krunskoj ulici, na uglu sa Kneza Miloša. Uočene je i organizovana prva pomoć koja je imala svoje punktove kod super-marketa Idea London i na Trgu Republike.

Tri pokretne bazne stanice uočene su kod Narodne skupštine kod parkinga ka Vlajkovićevoj ulici. Tokom protesta primećeni su sporadični problemi sa pristupom mobilnoj mreži i internetu, koji su varirali u zavisnosti od lokacije i vremenskog perioda. Oko 16 časova, signal je u pojedinim delovima grada, poput Slavije, potpuno nestao, dok je oko Narodne skupštine bio dostupan. Prethodno, čak i u većim gužvama, signal je uglavnom bio stabilan, ali je oko 17 časova jedan od posmatrača primio poruku da je operator isključio mrežu, što ukazuje na moguće tehničke ili kontrolisane smetnje. Ovi prekidi mogu ukazivati na ciljanu regulaciju mobilnog signala, posebno u ključnim zonama protesta, ali su potrebne dodatne analize kako bi se utvrdio uzrok ovih smetnji.

Redari su tokom skupa imali jasno definisane zadatke, uključujući usmeravanje građana, obezbeđivanje ključnih lokacija i evakuacionih zona, te sprečavanje ometanja skupa. Njihovo prisustvo bilo je najizraženije kod Narodne skupštine, gde su postavili fizičke barijere i blokirali prilaze, uključujući prostor Pionirskog parka, Kosovsku i Dragoslava Jovanovića, dok su u saradnji sa bajkerima i veteranima volonterima obezbeđivali kontraskup formiranjem "živog zida". Veći broj redara bio je prisutan i na Autokomandi, gde su duž tramvajskih šina održavali zonu slobodnog kretanja, te na Slaviji, posebno kod bine u Deligradskoj. Na Brankovom mostu regulisali su ulazak građana u centar, dok je veliki broj njih pre početka okupljanja viđen kod Vukovog spomenika i duž Bulevara kralja Aleksandra, gde su nosili i zaštitne ograde za postavljanje oko Skupštine. U Palmotićevoj i Kosovskoj organizovali su evakuacionu zonu, dok su se u kasnijim satima postepeno povlačili iz pojedinih delova grada, uključujući Masarikovu, Nemanjinu i Svetozara Markovića. Nakon izbijanja incidenta kod Pionirskog parka, redari su sprečili prilaz tom delu i usmeravali građane da napuste skup, a nakon skidanja prsluka, pojedini su i dalje u Kralja Milana upozoravali građane da ne idu ka Trgu Nikole Pašića i Skupštini. Njihovo ponašanje bilo je organizovano i disciplinovano, sa jasno podeljenim zadacima i koordinacijom među grupama, dok su megafonima i fizičkim barijerama regulisali tok okupljanja i kretanja učesnika.

V. PONAŠANJE UČESNIKA

Protest je od ranih jutarnjih časova do 18h proticao mirno i bez većih incidenata, uz standardno izražen naglasak na kreativnim i nenasilnim oblicima izražavanja stavova. Organizatori okupljanja su dali jasna uputstva učesnicima protesta na svojim društvenim mrežama.⁷ Pozvali su na miran skup i zamolili građane koji dolaze da ne ulaze u fizičke i verbalne konflikte u poštuju smernice redara. Na skupu su korišćeni brojni transparenti i slogani, inspirisani nedavnim događajima. Imajući u vidu da se procenjuje učešće više stotina hiljada građana, javno okupljanje je proticalo u najboljem mogućem redu. Učesnici protesta nosili su brojne

⁷ Instagram stranica Studenti u blokadi, dostupno na: https://www.instagram.com/p/DHM-b9jqJ5g/?img_index=2.

transparente i zastave, pri čemu su ovog puta dominirale zastave Srbije i fakulteta, dok je bilo manje zastava drugih organizacija ili pokreta u odnosu na prethodne skupove.

Okupljeni građani uzvikivali su parole poput "lopovi" i "pumpaj", izražavajući nezadovoljstvo trenutnom situacijom. Atmosfera je bila dinamična, a vizuelni utisak ukazivao je na manje različitosti zastava u odnosu na ranije proteste, sa naglašenijim akademskim i nacionalnim obeležjima. I ovaj put su uočene zastave sa obeležjima koja nužno ne oslikavaju temu ili zahtev protesta (npr. zastava "Nema predaje", koja se povezuje sa ekstremnom desnicom, kao i zastave sa likom Isusa Hrista koja se povezuje sa Rusijom).⁸

VI. KONTRADEMONSTRACIJE

Počevši od 6. marta 2025. godine, a nakon najave velikog skupa u Beogradu 15. marta 2025. godine, organizovan je kontraskup grupe pod nazivom "Studenti koji žele da uče", kao direktan odgovor na delovanje "Studenata u blokadi". Kontraskup je lociran u Pionirskom parku, između Narodne skupštine i Predsedništva. Okupljeni studenti istakli su da "žele da se vrate redovnom studiranju, naglašavajući da blokade fakulteta, saobraćajnica i institucija ometaju njihov akademski napredak i ugrožavaju pravo na obrazovanje".⁹ Njihov protest je, kako navode, prijavljen u skladu sa zakonom. Okupljeni su tvrdili da njihov protest nema političku pozadinu.

U narednim danima skup se proširio i na područje ispred Skupštine Grada Beograda, a postalo je primetno da se skupu sve više priključuju građani koji nisu studenti, te koje su građani dovodili u vezu sa vladajućom strankom. Oprema koja je donošena, uključujući šatore i vreće za spavanje bila je potpuno nova, a donete su i grejalice koje služe za grejanje na otvorenim prostorima. Novinar N1 zabeležio je priču u kojoj je potvrđeno da pojedini učesnici ovog protesta dobijaju dnevnice za prisustvo u iznosu od 7500dinara i više.¹⁰

Kontraskup je strateški postavljen na pomenutom mestu, budući da su postojale indicije da će glavno okupljanje 15. marta biti ispred Narodne skupštine. Tokom te nedelje, u park su dolazili i pripadnici rasformirane JSO, jedinice vojske koja se smatra odgovornom za ubistvo premijera Zorana Đinđića, u martu 2003. godine. Prvi veći incidenti desili su se kada su se učesnici protesnog skupa ispred RTS-a 10. marta, uputili ka području kontraskupa, koji je čuvan od strane policije. U noći između 13. i 14. marta, više od 30 traktora je doveženo na taj prostor koji je u celosti okružen istim, navodno iz bezbednosnih razloga, što je bio i svojevrsan kontra odgovor na podršku poljoprivrednika Studentima u blokadi. Tokom dočeka studenata iz

⁸ Više informacija na: <https://balkaninsight.com/sr/2019/11/19/mlade-patriote-uloga-srbije-u-obnovi-evropske-ekstremnedesnice/> i <https://www.themoscowtimes.com/2023/02/20/in-photos-russian-priests-appear-on-the-frontlines-of-ukrainea80260>.

⁹ Kurir, "MI OVDE NISMO NI IZ JEDNE STRANKE, OVO JE STRANKA HOĆEMO DA UČIMO" Studenti koji hoće da uče iz Pionirskog parka: Planiramo da provedemo noć ovde", 7. mart 2025. godine, dostupno na: <https://www.kurir.rs/vesti/politika/9606336/studenti-koji-zele-da-uce-i-studiraju-o-okupljanju-i-zahtevima>.

¹⁰ N1, „N1 otkriva kako se regrutuje za kamp u beogradskom parku (VIDEO)", 13. maj 2025. godine, dostupno na: <https://n1info.ba/regija/n1-otkriva-kako-se-regrutuje-za-kamp-u-beogradskom-parku-video/>.

različitih gradova širom Srbije, 14. marta u večernjim satima, nekolicina lica razbijala je stakla na traktorima, a tri lica su tim povodom i uhapšena.¹¹

U toku noći, kao i u ranim jutarnjim časovima, primećene su grupe muškaraca, sa kapuljačama i kačketima, od kojih su mnogi nosili istovetne kišobrane, kako ulaze na prostor kontraskupa.¹² Njihovo prisustvo delovalo je organizovano i koordinisano, iako su ostajali na distanci, ne dozvoljavajući lako pristup. Iako je situacija bila mirna, njihov stav i ponašanje odavali su spremnost za reakciju ukoliko bi se za to ukazala prilika. Oko 19h časova, tokom 15 minuta ćutanja u znak sećanja na 15 nastradalih, došlo je do eskalacije kod Pionirskog parka, kada su iz mase poletele flaše i kamenice ka redarima. Nakon toga, redari su skinuli prsluke, a studenti u blokadi su objavili kraj protesta i pozvali okupljene da se razidu. Teško je sa sigurnošću utvrditi ko je sve bio među kontrademonstrantima, s obzirom na to da su se nesmetano kretali izvan i unutar Pionirskog parka, čime su se lako stapali sa drugim učesnicima skupa.

VII. INCIDENTI

Do 18h javno okupljanje je proticalo mirno. Tokom protesta, u Parku Manjež oko 18h zapaljeno je nekoliko baklji, što je stvorilo gust dim i smanjilo vidljivost u Resavskoj i Nemanjinoj ulici. Boja baklji bila je crvena i plava, a u javnosti su se pojavile informacije da ako se zapale plave baklje, to znači da se situacija pogoršava u prostoru u blizini Narodne Skupštine.¹³ Posmatrači su uočili grupu od 20ak mladića sa kačketima i kapuljačama, na nedovršenog građevini na uglu Kralja Milana i Kralja Milutina. Veći zabeležen incident dogodio se oko 19h kod Pionirskog parka, kada su tokom 15 minuta ćutanja u znak sećanja na 15 nastradalih iz mase poletele flaše i kamenice prema redarima, što je dovelo do povlačenja redara i objave prevremenog završetka studentskog okupljanja. Desetak minuta kasnije, na raskrsnici Kneza Miloša i Bulevara Aleksandra Karađorđevića, grupa demonstranata počela je da trči iz pravca Trga Nikole Pašića, ali su nakon kratkog vremena zastali, ne videvši nikakav konkretan razlog za paniku.

Nešto pre 19 časova studenti su saopštili da je došlo do incidenata kada su iz smera Pionirskog parka kontrademostranti bacili kamenice ka okupljenim građanima. Zbog toga su studenti odlučili da ranije nego što je planirano skup završe i pozovu ljude da napuste plato ispred Narodne skupštine odnosno da se time udalje od Pionirskog parka jer više nije bezbedno.¹⁴ Slično je potvrdila i policija koja je u saopštenju od te večeri navela da je "došlo do međusobne tuče jednog dela učesnika današnjeg protesta, koji su u više navrata napali pripadnike policije, pokušavajući da ih spreče u obavljanju svojih dužnosti i da izazovu veće nereda".¹⁵ Incident kod Pionirskog parka bio je ključni trenutak destabilizacije protesta, dok su raniji događaji poput sukoba ispred Skupštine i fizičkog oštećenja traktora koji su okruživali kontraskup, dodatno doprineli napetoj atmosferi skupa.

¹¹ Blic, "ŠIPKOM RAZBIJALI PROZORE I BUŠILI GUME Uhapšene tri osobe zbog uništavanja traktora u Pionirskom parku", 15. mart 2025. godine, dostupno na: <https://www.blic.rs/vesti/hronika/uhapsene-tri-osobe-zbog-unistavanja-traktora-u-pionirskom-parku/7v0nsk4>.

¹² N1, „(VIDEO) Veća grupa muškaraca sa kačketima pristiže u Pionirski park“, 15. mart 2025. godine, dostupno na: <https://n1info.rs/vesti/veca-grupa-muskaraca-sa-kacketima-pristize-u-pionirski-park/>.

¹³ <https://www.nedeljnik.rs/ako-dodje-do-incidentata-palimo-plave-baklje-skidamo-zute-prsluke-i-odlazimo-skup-protice-mirno-studenti-ipak-upozoravaju/>

¹⁴ <https://vreme.com/vesti/blog-petnaesti-mart/>

¹⁵ <https://vreme.com/vesti/mup-incidenti-i-medjusobne-tuce-jednog-dela-ucesnika-protesta/>

Ključni incident (više u delu *VIII Ponašanje institucija*) odnosio se na navodnu upotrebu akustičnih sredstava u potezu Kralja Milana, kada je veliki broj učesnika (najmanje 3500) osetilo fizičke posledice istog, pa i pretrpelo povrede. Prema dostupnim informacijama, oko 19:11 časova, u trenutku kada je primećeno iznenadno bežanje demonstranata, pušten je jak zvučni signal koji su okupljeni opisali kao "topovski udar" ili "zvučni top". Ovaj neočekivani zvuk izazvao je paniku među prisutnima, što je dovelo do kratkotrajnog stampeđa i pokušaja građana da se udalje iz tog područja.¹⁶

U danima nakon protesta, u javnosti su se pojavile spekulacije o mogućoj upotrebi akustičnog uređaja. Policija je u posedu ovog tipa uređaja, budući da ih je nabavila još uoči neuspelog pokušaja usvajanja Zakona o unutrašnjim poslovima iz 2022. godine, sa ciljem da se korišćenje istih kao sredstva prinude legalizuje. Iako su nadležni u početku negirali¹⁷ postojanje ovih uređaja, ministar policije je kasnije izjavio da je 16 LRAD¹⁸ uređaja zaista nabavljeno,¹⁹ ali da se nalaze u skladištu i da nisu korišćeni. Međutim, nakon što su u medijima objavljene fotografije uređaja montiranog na vozilo Žandarmerije tokom samog protesta, ministar je organizovao demonstraciju rada uređaja za novinare, tvrdeći da je reč o običnom zvučniku.²⁰ Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu pokrenulo je postupak u vezi sa događajem na protestu.²¹

VIII. PONAŠANJE INSTITUCIJA

Tokom protesta bile su prisutne različite policijske jedinice, raspoređene u zavisnosti od lokacije i potencijalnog rizika. Procena broja pripadnika policije tokom protesta varirala je, ali je evidentno da je bilo više stotina policijskih službenika raspoređenih na ključnim lokacijama. Neke procene govore o oko 500 policajaca ili više, dok tačan broj nije bilo moguće precizno utvrditi zbog njihove raspoređenosti na različitim mestima širom grada.

Saobraćajna policija bila je prisutna duž pristupnih ruta, uočena na Autokomandi i kod Vukovog spomenika, gde je kontrolisala tok saobraćaja i blokirala prilaze protestu. Svaka ulica koja je vodila ka okupljanju bila je zatvorena policijskim vozilima sa uključenom rotacijom, dok je između redara i policije postojala tampon zona. Ključne saobraćajnice poput Takovske, Kneza Miloša i Trga Nikole Pašića bile su potpuno zatvorene za vozila, dok je u Višegradskoj ulici ka Kneza Miloša oko 19h časova saobraćaj povremeno funkcionisao, iako se veliki broj građana nalazio na kolovozu. Na svim prilazima protestu postojala je definisana trasa za hitne

¹⁶ Snimaj dostupan u članku: Vreme, „Vreme“ istražuje: Dementori i stampedo u Kralja Milana”, 16. mart 2025. godine, dostupno na: <https://vreme.com/vesti/vreme-istrazuje-dementori-i-stampedo-u-kralja-milana/>.

¹⁷ Radio Slobodna Evropa, Vučić o "zvučnom topu" na protestima: To je bio običan zvučnik, 17. mart 2025. Dostupno na: <https://www.slobodnaevropa.org/a/vucic-protesti-zvucni-top/33350369.html>

¹⁸ LRAD (Long Range Acoustic Device) je specijalizovani akustični uređaj koji emituje zvuk visoke jačine i usmerenosti, često se koristi za komunikaciju na velikim udaljenostima ili za kontrolu mase. Može emitovati glasovne poruke koje su razumljive na više stotina metara, ali i snažne zvučne talase koji izazivaju nelagodnost ili bol, zbog čega se smatra kontroverznim sredstvom prinude u policijskim intervencijama.

¹⁹ N1, Dačić: Policija ima zvučni top, stoji u kutijama u magacinu, izjava da ga nemamo bila – nespretna, 19. mart 2025. Dostupno na: <https://n1info.rs/vesti/dacic-policija-ima-zvucni-top-stoji-u-kutijama-u-magacinu-izjava-da-ga-nemamo-bila-nespretna/>

²⁰ TV Nova, Zvučnik ili zvučni top?, 19. mart 2025. Dostupno na: <https://nova.rs/emisije/zvucnik-ili-zvucni-top/>

²¹ „Oglasilo se Prvo osnovno javno tužilaštvo o 'zvučnom topu'“, NIN, 2. april 2024, dostupno na: <https://www.nin.rs/drustvo/vesti/71537/oglasilo-se-prvo-osnovno-javno-tuzilastvo-o-zvucnom-topu>

službe, a nije primećena ugroženost bezbednosti učesnika u saobraćajnim zonama. Saobraćajna policija, ne samo da je obezbeđivala raskrsnice na ulasku u centralnu lokaciju skupa, već je i pratila kolone učesnika protesta – vozila policije kretala su se na početku i kraju svake kolone koja se formirala ka glavnim mestima okupljanja.

U centralnom delu Autokomande nalazili su se pripadnici regularne policije. Kod Narodne skupštine i poteza kontraskupa primećene bile su jake oklopne policijske snage, pripadnici interventne jedinice pod punom opremom za razbijanje demonstracija. Neki od njih su imali i mini kanistere biber spreja i/ili dimnih uređaja. Ove jedinice bile su raspoređene oko kontrademonstranata, posebno na lokacijama Kneza Miloša (Andrićev venac), Kralja Milana kod Predsedništva (Andrićev venac), Dragoslava Jovanovića i duž Bulevara ka Skupštini.

Žandarmerija je imala jak položaj oko Narodne skupštine, a nakon proglašenja kraja skupa, bila je prisutna i duž Bulevara kralja Aleksandra, ali sa spuštenim štitovima pre nego što se povukla. Policija u civilu primećena je kod Pionirskog parka, posebno na ulazu u potez kontraskupa, kao i kod Narodne skupštine, ali nije bilo izraženijeg prisustva takvih jedinica na drugim lokacijama.

Policijski službenici prisutni tokom protesta nosili su različite uniforme, zavisno od svojih zadataka. Pripadnici regularne policije bili su u običnim uniformama i imali su vidljive identifikacione brojeve, dok su policijske snage raspoređene oko Pionirskog parka i Narodne skupštine bile opremljene opremom za razbijanje nereda, ali bez vidljivih identifikacionih oznaka. Posmatrači nisu mogli prići dovoljno blizu svim policijskim jedinicama da bi sa sigurnošću proverili prisustvo identifikacionih brojeva, ali su više puta primećeni pripadnici u punoj opremi za razbijanje demonstracija, kod kojih identifikacione oznake nisu bile vidljive.

Tokom protesta posmatrač je oko 13h, prekoputa Ustavnog suda, uočio osobu sa amblemom 2. brigade Kopnene vojske na rancu, koja je koristila komunikacioni uređaj sa providnom spiralom (eng. in-ear slušalica). Njeno prisustvo može ukazivati na diskretnu operativnu podršku ili obaveštajni nadzor, iako nije bilo potvrde o zvaničnom angažovanju vojnih snaga tokom skupa. Sutradan, 16. marta, primećena je kolona vojnih vozila kako se Pančevačkim putem vraća iz Beograda ka Pančevu, prema kasarni u kojoj su stacionirane specijalne vojne jedinice, što može ukazivati na njihovo prethodno prisustvo u glavnom gradu.

Iako posmatrači nisu lično prisustvovali situacijama zadržavanja, zabeleženi su slučajevi privođenja tokom protesta. Prema Višem javnom tužilaštvu u Beogradu, ukupno 19 osoba privedeno je zbog kršenja Zakona o javnom redu i miru tokom skupa. Jedan od zabeleženih incidenata dogodio se kod Glavne pošte, gde je stariji muškarac pretio da poseduje dve bombe, nakon čega je došlo do sukoba sa policajcem, koji ga je potom oborio na zemlju i uhapsio. Takođe, u rano jutro 15. marta, u centru Beograda, grupa muškaraca napala je studenta i univerzitetskog profesora, koji su tom prilikom zadobili povrede. Dodatno, dve osobe privedene su u blizini Pionirskog parka, a kasnije je u policijskoj stanici Zvezdara napadnuta i njihova advokatica. Ovi slučajevi ukazuju na činjenicu da je u toku dana bilo i privođenja i incidenata, iako ih posmatrači nisu neposredno uočili na terenu.

IX. REAKCIJA JAVNOSTI I MEDIJA

Nacionalni javni servis Radio televizija Srbije kao i regionalna javna medijska ustanova Radio televizija Vojvodine preneli su vesti o ovom protestu. Premda pomenut u vestima, na javnom servisu ovaj protest nije dobio adekvatnu pažnju. Kao i prethodne studentske proteste, ovo okupljanje je u celosti prenosila televizija N1, koja je celokupan dnevni program posvetila izveštavanju sa protesta sve vreme trajanja istog,²² a od 15 časova 15. marta specijalan program, kao i za prethodni protest, imala je i televizija Insajder TV.²³

Ponavljamo, kanal N1 se emituje isključivo putem kablovske televizije i to samo kod jednog operatera. S obzirom na to da dominantni, državni operater MTS ne prenosi N1, veliki deo stanovništva u Srbiji nije imao pristup kompletnim informacijama o protestu putem TV-a, osim ukoliko se informisao putem interneta. S druge strane, Insajder TV takođe kablovska televizija koju emituju svi kablovski operatori.

U izveštavanju tabloida o studentskom protestu održanom 15. marta 2025. godine u Beogradu dominirao je narativ o navodnoj nasilnosti, političkoj pozadini i slaboj podršci okupljanju. Demonstranti su nazvani "blokaderima", sugerišući da je reč o pokušaju "obojene revolucije", i isticano je da se među okupljenima nalaze ljudi iz nevladinog sektora i opozicionih stranaka sa ciljem destabilizacije države.²⁴ Protest je okarakterisan kao incidentan, sa posebnim osvrtom na tuču i fizičke sukobe u masi,²⁵ dok je broj okupljenih minimalizovan i prikazivan kao neuspešan pokušaj masovnog protesta.²⁶ Ovakvo izveštavanje tabloida ukazuje na snažno prisustvo politički obojenog diskursa u prikazu studentskih i građanskih protesta i na nastojanje da se delegitimizuju njihovi učesnici i ciljevi.

Na društvenim mrežama i informativnim portalima protest je neometano prenošen, ali je primetno da su, kao i do sada, komentari korisnika bili oštro podeljeni i suprotstavljeni između onih koji podržavaju vladajuću stranku i protive se blokadama i onih koji su naklonjeni studentskom protestu.

X. POŠTOVANJE DOMAĆEG I MEĐUNARODNOG PRAVNOG OKVIRA

Za analizu usklađenosti javnog okupljanja koje je predmet monitoringa sa domaćim zakonodavstvom i međunarodnim standardima u ovoj oblasti, ključni su sledeći pravni dokumenti: *Ustav Republike Srbije*, *Zakon o javnom okupljanju*, *Zakon o policiji*, *Evropska konvencija o ljudskim pravima* (EKLJP), kao i *Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima* (MPGPP). Ovi dokumenti predstavljaju temelj za ocenu da li su postupci državnih organa tokom javnog okupljanja bili u skladu sa zakonima Republike Srbije i preuzetim međunarodnim obavezama u oblasti zaštite ljudskih prava.

²² N1 prenos 15. za 15, dostupno na: <https://www.facebook.com/N1Srbija/videos/680294257733708>.

²³ Insajder TV, " Specijalni program: „15.mart – između očekivanja i zastrašivanja“, 15. mart 2025. godine, dostupno na: <https://www.insajder.net/tv-najava/specijalni-program-15-mart-izmedu-ocekivanja-i-zastrasivanja>

²⁴ Informer, 15. mart 2025. godine, dostupno na: <https://informer.rs/politika/vesti/999497/15-mart-obojena-revolucija>; <https://informer.rs/politika/vesti/999580/blokader-protest-beograd>.

²⁵ Alo, 15. mart 2025. godine, dostupno na: <https://www.alo.rs/vesti/politika/1035926/protest-15-mart-tuca/vest>.

²⁶ Vidi: <https://www.alo.rs/vesti/politika/1035895/presek-stanja-u-1555-pogledajte-koliko-blokadera-se-okupilo-u-beogradu-foto/vest>; <https://www.republika.rs/vesti/politika/638536/protest-u-beogradu-broj-1630-casova>.

Javno okupljanje „15. za 15“, koje je održano 15. marta 2025. godine u Beogradu u organizaciji Studenata u blokadi, može se posmatrati kroz prizmu prakse Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP). Imajući u vidu širi društveni i politički kontekst, potrebno je analizirati ne samo sam tok skupa, već i događaje koji su mu prethodili, kao i one koji su usledili nakon njegovog završetka.

Vlasti imaju pozitivnu obavezu da preduzmu sve razumne mere kako bi omogućile bezbedno i nesmetano održavanje skupa. To uključuje, između ostalog, javne izjave koje nedvosmisleno promovišu toleranciju i nenasilje, kao i upozorenja potencijalnim prekršiocima zakona o mogućim posledicama (videti: *Identoba i drugi protiv Gruzije*, 2015, stav 99). U tom svetlu, izjave najviših državnih zvaničnika koje prikazuju mirne proteste kao nasilne, zajedno sa umanjivanjem značaja fizičkih napada na učesnike od strane kontrademonstranata, mogu se tumačiti kao prećutno ohrabrivanje nasilja, što je suprotno standardima ESLJP.

Nažalost, tokom višemesečnih protesta, najviši državni zvaničnici i provladini mediji dosledno su prikazivali protest kao nasilan, marginalizujući fizičke napade na učesnike i predstavljajući njihove ciljeve kao pokušaj nasilnog rušenja vlasti, odnosno kao tzv. „obojevu revoluciju“. Takav narativ imao je snažan odvrćajući efekat na građane i suprotan je obavezama koje proizilaze iz prakse ESLJP.

Evropski sud za ljudska prava istakao je da države imaju pozitivnu obavezu da olakšaju održavanje protesta i kontraprotesta primenom najmanje restriktivnih mera (*Faber protiv Mađarske*, 2012, para. 43). Vlasti su obavezne da se suprotstave govoru mržnje od strane kontrademonstranata i obezbede da demonstranti ne budu izloženi pretnjama ili fizičkom nasilju (*Berkman protiv Rusije*, 2020, para. 56). Pravo na kontraprotest ne podrazumeva pravo da se ometa ili onemogućava pravo na protest (*Platforma „Ärzte für das Leben“ protiv Austrije*, 1988, para. 32). Policija ima obavezu da zaštiti učesnike mirnog okupljanja od pojedinaca ili grupa koje bi mogle nasiljem pokušati da prekinu protest.

Zabrinjavajuće su tvrdnje da su kontrademonstracije bile organizovane uz podršku vlasti i korišćenje javnih resursa, dok su provladini mediji najavljivali potencijalni sukob između učesnika protesta i kontrademonstranata. Ovakva medijska slika može se tumačiti kao pokušaj stvaranja alibija za eventualnu represivnu intervenciju.

Posebno je problematična i navodna upotreba akustičnih sredstava. Iznenadni i snažan zvučni udar izazvao je paniku među okupljenima, što je dovelo do kratkotrajnog stampea i pokušaja građana da se udalje iz zone okupljanja. Imajući u vidu da je reč o mirnom skupu, primena sredstava prinude morala je biti proporcionalna i prethodno najavljena, a njihovo korišćenje postepeno i uz jasno izdata upozorenja, u skladu sa principima neophodnosti i proporcionalnosti. Primera radi, upotreba LRAD uređaja prema učesnicima protesta zabranjena je u pojedinim američkim državama, nakon *Black Lives Matter* protesta, upravo zbog ozbiljnih povreda koje može da izazove, pa se postavlja se pitanje da li je i na protestu 15. marta slučaju došlo do povrede člana 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji zabranjuje mučenje, nečovečno i ponižavajuće postupanje. Brojni građani prijavili su simptome poput gubitka sluha, zujanja u ušima, glavobolje i osećaja dezorijentacije, što ukazuje na nesrazmernu upotrebu sredstva prinude, posebno u kontekstu mirnog skupa.

Analiza javnog okupljanja „15. za 15“ pokazuje ozbiljne propuste u ispunjavanju pozitivnih obaveza države u skladu sa domaćim zakonodavstvom i međunarodnim standardima zaštite prava na slobodu okupljanja. Umesto da aktivno obezbede sigurno i mirno održavanje skupa, nadležni organi i najviši državni predstavnici su, svojim izjavama i postupcima, doprineli stvaranju neprijateljskog okruženja, čime su obeshrabрили građane da ostvaruju svoja ustavna i međunarodno garantovana prava.

Organizacija kontrademonstracija uz sumnju na učešće državnih resursa, upotreba akustičnih sredstava bez prethodnog upozorenja i manipulativno izveštavanje provladinih medija s ciljem odvrćanja građana od učešća na skupu – sve to ukazuje na sistemski problem u pristupu mirnim okupljanjima koji zahteva hitnu pažnju domaćih i međunarodnih aktera.

XI. ZAKLJUČCI

1. Pravo na slobodu mirnog okupljanja

- Protest „15. za 15“ predstavljao je mirno i legitimno izražavanje nezadovoljstva građana, u skladu sa Ustavom i međunarodnim dokumentima, ali su državni organi propustili da obezbede uslove za njegovo nesmetano i bezbedno održavanje.
- Umesto zaštite učesnika skupa, nadležni su postupali selektivno i neujednačeno, favorizujući kontrademonstracije i ne pružajući efikasnu zaštitu učesnicima protesta.

2. Postupanje policije i bezbednosnih službi

- Policijske snage bile su raspoređene u velikom broju, ali su dominantno obezbeđivali kontraskup i institucije, što je dodatno doprinosilo tenziji i osećaju nesigurnosti kod učesnika protesta.
- Zabeleženo je prisustvo pripadnika policije bez jasnih identifikacionih oznaka, uključujući i pripadnike vojske u civilu, što je protivno standardima transparentnosti i odgovornosti u postupanjima bezbednosnih službi tokom javnih okupljanja.

3. Upotreba akustičnih sredstava

- Navodna upotreba akustičnog sredstva tokom mirnog skupa izazvala je paniku, stampedo i zdravstvene tegobe kod velikog broja građana (zujanje u ušima, gubitak sluha, glavobolje, dezorijentacija).
- S obzirom na to da je upotreba LRAD uređaja zabranjena u nekim američkim državama zbog posledica po zdravlje i bezbednost, postavlja se pitanje povrede člana 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima – zabrane mučenja, nečovečnog i ponižavajućeg postupanja.
- Upotreba akustičnih sredstava od strane organa javnog reda i mira nije dozvoljena u domaćim pozitivno-pravnim propisima;
- Prvo osnovno javno tužilaštvo je pokrenulo postupak za utvrđivanje činjenica u vezi sa potencijalnim korišćenjem akustičnog sredstva, ali je, usled velikog pritiska na pravosuđe, neophodno obezbediti uslove za potpuno nezavisnu i efikasnu istragu sa ciljem utvrđivanja odgovornosti.

4. Kontrademonstracije

- Kontrademonstracije su bile organizovane neposredno ispred prostora prvobitno planiranog za studentski skup.
- Njihovo prisustvo, posebno nakon dovoženja traktora, dolaska bivših pripadnika JSO i organizovanih grupa muškaraca, imalo je zastrašujući efekat i doprinelo rizičnom okruženju za demonstrante, a potencijalno i odvratanju od učešća na javnom okupljanju.
- Policija je adekvatno razdvajala skupove, uz propuste da reaguje na incidente i provokacije koji su dolazili iz pravca kontraskupa.

5. Uloga medija i javne komunikacije

- Državni i provladini mediji pružili su minimalan ili pristrasan izveštaj o protestu, dok su demonstranti prikazani kao nasilni i destabilizujući faktor, čime su delegitimizovani njihovi zahtevi i obeshrabreno dalje učešće građana na javnom okupljanju.
- Odsustvo objektivnog informisanja od strane javnih servisa predstavlja kršenje obaveze da građanima omoguće pristup tačnim i potpunim informacijama od javnog značaja.

6. Usklađenost sa međunarodnim standardima

- Postupanje državnih organa tokom protesta „15. za 15“ nije bilo u skladu sa međunarodnim standardima zaštite prava na slobodu mirnog okupljanja koje je utvrdio Evropski sud za ljudska prava.
- Umesto da omoguće bezbedno i nesmetano održavanje protesta, nadležni su svojim delovanjem, uključujući tolerisanje kontrademonstracija i upotrebu potencijalno štetnih sredstava prinude, ugrozili osnovna prava građana, čime su prekršene obaveze koje proizlaze iz člana 11 i člana 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

ANEKS: SLIKE SA PROTESTA

Kontra-demonstranti na gradilištu

Vatrogasna kola

Policija ispred gradske skupštine

Mobilne bazne stanice

OKUPLJANJE STUDENATA U BLOKADI "15. za 15", 15. MART 2025. GODINE, BEOGRAD MONITORING IZVEŠTAJ

Okupljeni građani ispred Pionirskog parka

Kola hitne pomoći kod pravnog fakulteta